

רזממית

מתורתם של בני רמות א'

גליון 9 | פרשת ויקהל פקודי | תשע"ה

אתרא דמר רבני השכונה

בענין שרטוט בכתבי הקודש ותפילין

מורנו הגאון רבי שלמה ניימן שליט"א

כתב האו"ז (הל' תפילין תקמג) "מעשה מסקנא והלכה למעשה דתפילין לא בעי שירטוט בין שיטה לשיטה. אבל למעלה משרטוט שירטוט העליון וכותב למטה כמה שיטין שירצה. ואם החמיר על עצמו ושירטט בין שיטה לשיטה נקרא הדיוט אבל לא פסל את התפילין בכך. אבל מורי הרב רבינו שמחה כתב דאם שירטט בין שיטה לשיטה פסול".

וד' רבינו שמחה צ"ב אמאי פסל התפילין אם שרטטן, ומכל הראשונים ל"מ כן. וכה"ק הב"י (לב, ו) אלא שהביא מהעיסור דלחוד פירושא שרטוט בתפילין מילתא יתירתא היא ופסולה.

והנראה, דיש להסתפק בדין שרטוט דתפילין, אם זהו הלכה מיוחדת שלא שירטטן, או רק דבתפילין לא נאמרה ההלכה החיובית. בשבלי הלקט סוף הל' תפילין הביא שיטת ר' יעקב וז"ל "דכי היכי דאמר' דמזוזה הלכה למשה מסיני דצריכה שרטוט ה"נ אמרינן דתפילין הלכה למשה מסיני דלא צריכין שרטוט ואם שרטטן פסולין, והוכיח כן מהגמ' במנחות שהקשתה (לב, ב) והא בעי שרטוט, וא"ת דתפילין אם שרטטן כשרים, הו"ל לתרוצי בשרטטן, אלא ש"מ דאסור לשרטט תפילין עכ"ל. ומשמע דתפילין דלא בעו אין פירושו דרק לא בעינן להשרטוט בדיני תפילין, אלא דכן הלכה דלא שירטט, וזה מש"כ בגמ' והלכתא דתפילין ל"ב שרטוט ומזוזה בעי, והיינו שכן הלכה למשה מסיני שנאמרה בזה.

וכן משמע מלשון תוס' (סוטה יז, ב) שם שכ' בד"ה כתבה וכו', דהכי הלכתא גמירי לה דאין לו לשרטט תפילין ומשמע כדברינו. אכן תוס' (מנחות שם) פליגי דהקשו ודילמא במשרטטין וא"נ דכן הלכה שלא שירטט אין מקום לקושייתם.

ואשר לפי זה מבוארת היטב שיטת רבינו שמחה שכ' דאם שרטט תפילין פוסל, וכן זהו מש"כ העיסור שהובא בב"י (ראה לעיל) דשרטוט דתפילין מילתא יתירתא ופסולה. והוא כמש"נ דכיון דאיכא הל"מ דלא שירטט, הרי דאם שרטטן פוסלן.

ולפ"ז דהא דתפילין ל"ב שרטוט הוא מהל"מ, תו לא תיקשי קושיית הראשונים דבפ"ק דגיטין אמרינן דג' או ד' תיבות אסור לכתוב בלא שרטוט, והיכי שרינן למכתב תפילין בלא שרטוט תיפו"ל משום דאסור לכתוב פסוק בלא שרטוט. ולהנ"ל לא קשיא מידי היאך כותב תפילין, דכיון שנאמרה הל"מ שלא שירטט ממילא שאני משאר כתבי הקודש.

אכן לשיטת הר"מ לא שייך לומר כן, דכ' טעמא בתפילין דא"צ שרטוט מפני שהן מחופין. ובדוחק י"ל שנותן טעם והסבר להל"מ. וכן משמע בר"ן בגיטין שם ע"ש. אך באמת מהרמב"ם משמע דס"ל דאם שירטט בתפילין לא יפסלן, דאל"כ הו"ל כן דפוסל בהכי.

והנה יש להקשות טובא אשיטת רבינו שמחה ורבינו יעקב דבתפילין נאמרה הל"מ שלא שירטט, דהנה בירושלמי סוף מגילה מוכיח דשמואל ס"ל דקדושת מזוזה חמורה טפי מקדושת תפילין, מהא דאיתא בבבלייתא תפילה שבלתה עושין אותה מזוזה, מזוזה שבלתה אין עושין אותה תפילין לפי שמעלין בקודש ולא מורידין.

דבר הגליון

לרגל פרשת ויקהל-פקודי עוסק גליון זה בנושאי בית המקדש, בית הכנסת, ותשמישי קדושה.

אין לך דבר שקרוב לליבם של אלו המקיימים בנפשם "שבתי בבית ה' כי ימי חיי", כמו 'בית השם' בעצמו. אמנם עובדה היא, שמתוך מצבים של קירבה נוצרת לעתים "לבו גס בה", וזו הסיבה שדוקא אצל המון העם ענין כבוד בית הכנסת ובית המדרש מוחזק טפי מאשר אצל הספונים באהלה של תורה. [וראה מה שכתב הרמ"א בס"י קנא דיש אומרים שלחכמים ותלמידיהם מותר לאכול ולשתות בבהמ"ד אף שלא מדוחק, ומשום דנחשב "ביתא דרבנן"].

ויש להביא ציור ומשל, כמה שמוצאים אנו בנביאים כמה חטאו פשעו ומרדו בני ישראל הדרים בירושלים, תוך כדי שהם דרים בכפיפה אחת עם בית המקדש אשר השכינה שרויה בו בגילוי מוש, ואין אנו יכולים להבין איך לא נפלה עליהם אימתה ופחד. וההבדל הוא, שאצלנו שלא זכינו לחיות יום יום במקדש, נקודת היראה מוננו קיימת בתוקף, מה שלא היה אצל אלה שזכו להעביר בו את כל ימיהם.

ניתן להגדיר את הדברים, שכאשר מוסתכלים על בית השם "מבחוץ" נופלת בלב היראה כי נתפס היטב בלב ציורו ומחלתו ונרתעים ממנו, אך כאשר נמצאים בחדריו ומשתמשים בו בפועל, ההימצאות בתוכו מפריעה ליראה, שהרי היראה היא תנועה של התרחקות. והוא הוא מה שהביאו הפוסקים שקודם שייכנס אדם לבהכ"נ בשחרית, יעמוד וירתע, דהיינו שיתפוס את הרגע שהוא עוד נמצא "בחוץ", בכדי להשריש בלב את היראה מבית השם.

יפה היא פתיחת גליון זה לעמוד ולהתבונן בגודל זכותם של יושבי האהל - אשר מפלאות מסובב הסיבות רבו כמו רבו בזמננו - להיות קבועים בהיכל המלך; ומצד שני גם נאה לחזק ולהתחזק בנקודת המורא, אשר כפי האמת יכולה לשכון יחד עם הקירבה וההתקשרות, כתר גדפין המשלימין זא"ז.

ישנו נושא מעשי אשר כרוכים בו שני החלקים הנידונים באכסניה זו - בית המדרש ותשמישי קדושה - הלא הוא ענין החזרת הספרים למקומם בבתי המדרשות. משמשים אנו לפה לגבאים ולשאר לומדים אשר עומדים בברכיים כושלות מול גבעות הספרים; וכקליפות רבות המצטרפות לשריון גדול, כך הספרים הבודדים שהיו מוחזרים בקל ע"י הלומד, מצטרפים זה לזה באין שימת לב, והיו להררים התלויים על בלימה. וכבר כתב בעל הקה"י זצ"ל שמירת אכזריות ורשע היא, אלא דיש לדייק בדבריו שלא הטיל תארים אלה אקרקטא דגברא, אלא כך הוא הגדרת המעשה, אמנם לגופן של בני אדם יש ללמוד זכות שמרוצת ההרגל בעוכריהם

ב'מי שברך' שנאמר לאחר יקום פורקן, מונים ומברכים עוסקים בצרכי ציבור מסוגים שונים: מייחדים בתי כנסיות לתפילה, נותנים נר לאמור ויין לקידוש ולהבדלה, ופת לאורחים, וכו'; אלא שמתוך הדברים מזדקק משפט שלכאורה אינו שייך: "ומי שבאים בתוכם להתפלל", ואינו מובן איזה עסק בצרכי ציבור יש כאן? ואם לברך את הקהל, כבר עשו זאת בתחילת המי שברך. אלא שכאשר בא אדם ועושה מעשה עצום למען הציבור - "מייחד בית כנסת לתפילה", כל עוד שלא יבואו הציבור להתפלל בו, לא הועילה פעולתו מאומה, נמצא שהציבור בעצמו אשר מצרף עצמו למעשים של העוסקים בצרכי הציבור ואומר 'הן' לפעולתם, גם הוא עצמו נחשב כעוסק בצרכי ציבור, כי מה יועילו מפעולת היחיד למען הציבור, אם זה האחרון ימאן לקבלם.

יבורכו אפוא בברכה שלימה כל הקהל הקדוש הממלאים עד אפס מקום את בתי הכנסיות בשכונת דא, יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם אכ"י.

הגליון הבא ייצא בס"ד לקראת חג הפסח, ויעסוק בנושא:

עניני חג הפסח והמועד והמסתעף

ציבור הת"ח מוזמן לשלוח מפרי הגיונותיו, ד"ת קצרים (300 מילים). יש להגיש בצורה מוסברת וערוכה להרב יעקב פרוסקין, הרב חיים לייב פרצוביץ, הרב שמעון בן יוסף, הרב שלמה אנגל, הרב יש לטר, הרב נתנאל אסרף, הרב יעקב וסלי, הרב משה גפני. כמו"כ לתיבת דוא"ל weiss@okmail.co.il

בענין מפה המיוחדת לקרה"ת

יש מקומות שקודם קרה"ת פורסים על הבימה מפה מיוחדת על המפה הקבועה ומסירים אותה לאחר קרה"ת וכן נהגו החזו"א והקה"י, ונראה לברר המקור להנהגה זו וטעמה.

יעוין במ"ב קמ"א ד' דאם העולה לתורה הוא חולה או זקן שקשה לו עמידה בלי סמיכה יכול לסמוך על הבימה, וכתב "אך לא ישען על המפה שעל השלחן שתשמיש קדושה הוא, אלא על השלחן עצמו", ומקורו מהא"ר. ונתקשו בזה (ספר או נדברו ח"ג מ"ט ועוד) מדברי הרמ"א קנ"ד ח' שנהגו ליהנות בכמה הנאות מדברי קדושה כגון מטפחות של ספרים ושלחן שבבית הכנסת ומעילים של ספר תורה, וכתבו הטעם משום דכיון שנהגו כן ואי אפשר ליזהר לב ב"ד מתנה עליהם מעיקרא כדי שלא יבואו בני אדם לידי תקלה, ואע"ג דלא התנו כאילו התנו דמי עכ"ל, וא"כ אמאי אסור להשען על המפה הרי לב ב"ד מתנה (וציינו דבא"ר לאחר שכתב הדין הוסיף ועי' קנ"ד ח' ואולי זה כונתו לאמר דלאחר הרמ"א שם למעשה לא צריך להחמיר בזה, אמנם זה דחוק, והמ"ב שהעתיק הדין ודאי נקטו למעשה).

ועוד יש להקשות דהמ"ב קנ"ד י' כתב דגם השולחן עצמו שתחת המפה יש לו דין תשמיש קדושה כהמפה עצמה וע"ש שעה"צ ח' הטעם, וא"כ מה הנפק"מ על מה נשען. ובשונה הלכות נשאר בזה בצ"ע.

והגר"ח פ' שיינברג זצ"ל ביאר בזה דכונת המ"ב כמו שכתב בבה"ל על הרמ"א דלב ב"ד מתנה נאמר רק על דברים שא"א להזהר בהם, אך דברים שאפשר להזהר לא אומרים בהם לב ב"ד מתנה עליהם בסתמא, ונקט המ"ב דכל פעולה ושימוש דנים לגופו וביחס לאדם אם יכול להזהר, ואדרבה כל ההתר לזקן או חולה להשען על השלחן הוא מדין לב ב"ד מתנה דגם השלחן הוא תשמיש קדושה כדכתב המ"ב, ואפ"ה על המפה אסור, דביחס לזה גם חולה או זקן יכולים להזהר שלא להשען על המפה אלא יזיזו המפה וישענו רק על השלחן, ורק ביחס לשלחן אין יכולים להזהר ובוזא איכא לב ב"ד מתנה. (ולפ"ז הא"ר דציין לקנ"ד ח' כונתו דזה ההתר להשען על השלחן אף שהוא גם תשמיש קדושה של הס"ת).

נמצא דגם לאחר הקולא דלב ב"ד מתנה אסור לבריא להשען על הבימה או להניח כובעו וכו', דביחס לזה יכול להזהר אף שספרים מניחים מדוחק המקום וכו', וכיון שהמכשול מצוי נהגו במפה מיוחדת ובכך המפה הקבועה אינו משמש לס"ת כלל דלא מניחים עליה הס"ת ושרי להניח ספרים וכו' על הבימה, אך המפה המיוחדת לקרה"ת היא מיוחדת רק לס"ת ואה"נ בעי להזהר לא להניח עליה ספרים כגון החומש של העולה לתורה. וכן צריכים להסירה קודם הנחת הנביא, דיעוין במ"ב קנ"ד כ"ח דאסור לכרוך מפה של ס"ת על הנביאים, וה"ה שאסור להניח הנביא על מפה שמיועדת לס"ת וכפשוטו אין בזה לב ב"ד דעל זמן קרה"ת אפשר להזהר.

וזהו ההיפך מהבבלי, ולכא"ז צ"ע לשיטת הראשונים הנ"ל, אמאי בעינן לטעמא דאין מורדין, תיפו"ל דהמזוזה משורטטת, וא"כ לא שייך לעשות ממנה תפילין, דבהם נאמרה הלמ"מ שאסור לשרטט ופוסלין. וצ"ע.

ונראה ליישב דהנה יש להסתפק בדינא דהלמ"מ שלא ישרטט בתפילין, אם נאמרה ההלמ"מ במעשה הכתיבה שלא יכתוב בשרטוט, או דרך נאמרה הלמ"מ בתפילין שלא יהיו משורטטין, ונפק"מ בזה נראה בשרטוט שלא מתקיים לעולם וכן בשרטוט לאחר הכתיבה וז"ב.

ונראה לפי"ז לומר דההלמ"מ נאמרה דוקא במעשה הכתיבה שלא יכתוב בשרטוט, וא"כ תו לא קשיא מהירושלמי המובא לעיל, דכיון דנכתב קודם לשם מזוזה ומזוזה בעי שרטוט, ועכשיו שרוצה לעשותן תפילין ליכא חסרון דמשורטט, דזה לא נאמר בתפילין אלא רק ההלכה שלא יכתוב בשרטוט והלכה במעשה הכתיבה הוא. או די"ל דאיירי כששרטט את המזוזה לאחר הכתיבה ולפי"ז בתפילין יהיה כשר אי נימא כמו שנתבאר דהוא דין רק במעשה הכתיבה וצ"ב בזה.

בענין אם בגד אחד כפול חשיב שני כיסויים

מורנו הגאון רבי ישראל גואלמן שליט"א

(נערך ע"י הרב שלמה מנחם בדלגדר)

שו"ע סימן מ' ב' בית שיש בו תפילין אסור לשמש עד שיציאם או עד שיניחם בכלי תוך כלי, והוסיף המ"ב לאו דווקא כלים ה"ה שני כיסויין. ובא"א מבוטשאטש סוף סימן ר"מ נסתפק בכופל סדין אחד וכורך בו שני פעמים זה על גבי זה אם נחשב כשני כלים או כיון שהכל הוא סדין אחד אין זה רק ככלי אחד, ומסיק להקל, וכן נמצא בדרשות מהר"ח או"ז סימן י"ז "ואם ספרים מגולים על השלחן שמא אין די בכיסוי אחד אלא בבגדים הרבה או יכפלם במקטרון (סוג בגד עי' ב"י יו"ד ש"מ סוף הלכה י') כמה כפולים", וכ"ה שם סימן ל"א "שאם יקפל המקטרון פעמיים די".

אמנם יש להעיר דבפשוטו במ"ב שם סק"ז מבואר דבגד מקופל לא מהני ככמה כיסויים, שהעתיק לשונו של הדה"ח וז"ל "ואותן המניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס אחד גדול הרי גם הכיס הגדול נקרא כליין המיוחד להן וצריך עוד כיסוי על גבן אם לא שמכסה בטלית על התפילין בתוך הכיס דאז שרי דהטלית אינו כליין" עכ"ל, ומבואר דגם בכה"ג שמכסה בטלית על התפילין צריך לצרף לכך את הכיס הגדול, ובלעדיו לא היה סגי בטלית לבד אף שבדרך כלל טלית המוכנסת בתוך הכיס הרי היא מקופלת כמה פעמים.

היא שיחתי – בעניני ביהמ"ק, ביהכנ"ס, ספרים ודברי קדושה

עיי"ש. אף דשיטת ר"ת (קידושין ל"א תד"ה דלא) דנשים מברכות על זמן גרמא, ואסברה לן בקוב"ש (שם) כהוא כראב"ד דניתן להם כמצות רשות עיי"ש, אכתי כלפי חובה חשיבא לאו בני מצוה.

ולרמב"ן (שם ל"ו ד"ה הא) דנשים מעצמן הביאו, י"ל דהוכשר עשייתן ע"פ היש"ש (גיטין פ"ד ס' ס"ז) דהנזהרת כל ימיה במצוה חשיבא בת מצוה עיי"ש, [ולנ"ל דניתן להם כרשות, יל"פ דלכן יכולות לשויה עליהו כחובה], והכא נמי דכתיב ויבאו האנשים על הנשים, ופירש הרמב"ן דר"ל דאנשים טפילים לנשים מרוב זריזותן, תו י"ל דמה"ט חשיבא כבני מצוה.

אך ברמב"ן (שם) כתב דנתמעטו מבני ישראל ולא בנות, ולא משום ז"ג. וי"ל דהוא כשיטתו (שם כ"ט) דמילה ל"ח ז"ג, כי אינו חובת עצמו אלא בנו, וביאר היד שאול (יור"ד רס"א) כיון דפירשו הראשונים דהפטור

נשים בבנין ביהמ"ק

הרב דוד מרדכי זילבר

כתב הר"מ (פ"א מבה"ח הי"ב) הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמם ובמזונם אנשים ונשים כמקדש המדבר. וכתב התפארת יעקב (ריש מדות) אף דאין בונים בלילה, וחשיב מ"ע שהזמן גרמא, אך כיון דלצורך עבודת הקרבנות, וזה נוהג גם בנשים, לכך חייבות עיי"ש.

והנה מתירוצו נראה דס"ל דהמצוה כדי שיהא היכן להקריב, א"כ המצוה היא בעצם הבניה, לכך נתקשה הא הוי זמן גרמא. אך י"ל דהמצוה במציאות בית השם, וזה נוהג ביום ובלילה.

ועי' כלי חמדה אף דהביאו בנדבה, אך אם היו פטורות יפסל עשייתן כמ"ש ר"ת (גיטין מ"ה תד"ה כל) משום כל שאינו במצוה אינו בעשיה

משום דמשועבדות לבעליה, לכן ל"ש במקום שעשיתה פוטרת בעלה עיי"ש, וכתב השו"מ (תנינא ח"ג סי' פ"ט) דלפי"ז גם כאן אין פטור דז"ג עיי"ש. [וביאורו דגם כאן לא היו מתנדבין, היו גובין בע"כ, עי' נצי"ב ר"פ תרומה].

אמנם היד שאול שם דימהו לפטור אשה מכיבוד או"א, וי"ל דלכן ס"ל דלא נתמעט בכל אופן, דהא שם כתב הש"ך (יור"ד סי' ר"מ סקי"ט) דבהסכמת בעלה חייבת. אך א"כ גם הכא שיהא סגי בהסכמתו גרידא, ע"כ דשאני התם דנתרבתה אשה מתראו, לכן אמרי' דהמיעוט לא בכל אופן, משא"כ בז"ג.

בענין ההתאמה בין מידות הארון לכפורת

הרב דוד צבי אפשטיין

בענין הארון פרש"י (שמות כ"ה י"א) ע"פ הגמ' ביומא עב: שבצלאל עשה ג' ארונות, ב' של זהב וא' של עץ, נתן של עץ בתוך של זהב ושל זהב בתוך של עץ ונמצא מצופה מבית ומחוץ. וזר זהב הוא כמין כתר מוקף לו סביב למעלה משפתו, שעשה הארון החיצוני גבוה מן הפנימי עד שעלה למול עובי הכפורת ולמעלה הימנו משהו, וכשהכפורת שוכב ע"ג הארון עולה הזר למעלה מכל עובי הכפורת כל שהוא [והוא סימן לכתר תורה].

אלא שיש להקשות שאם נאמר שארכו של הארון אמתיים וחצי הינו עם עובי הארון של זהב שבחוץ, הרי שהיה תוכו של ארון של זהב פחות מעט מזה, ואיך נכנסה בו הכפורת שהיתה ארכה אמתיים וחצי לתוך שטח שהינו פחות מאמתיים וחצי.

ובישוב העניין מצאתי שתי דרכים ובשניהם יש קושי מעט כפי שיתבאר:

דרך ראשונה הינה ע"פ המפרשים שפירשו שמידות הארון שפירטה התורה הם של ארון העץ, ואילו ציפוי הזהב היה מעבר למידות הארון [כ"כ במושב זקנים, גור אריה, ובמנח"צ (צ"ה) דייק מהפסוק שכתוב 'ועשו ארון עצי שטים אמתיים וכו'' דמשמע שהמידות מתיחסות לארון של עץ], ועפ"ז הדברים מתיישבים היטב משום שהכפורת הונחה ע"ג הארון העץ ואילו הארון הזהב החיצוני היה מעבר למידות הארון וממנו עלה זר שסבב את הכפורת [כ"כ העמק דבר והפנים יפות].

אלא שלפי"ז נמצא שמידות הארון הסופיות היו גדולות מעט ממה שכתוב בתורה, וכן מידות מזבח הזהב והקשרים שגם הם היו של עץ בציפוי זהב צ"ל שהיו מידות עץ שעליהם ציפו זהב [שהרי אין סיבה לחלק בניהם]. אומנם יש להקשות ממה שמבואר בסוכה ד: ששיעור עשרה למחיצה נלמד מהארון, וקי"ל (עירובין נא.) מחיצת עשרה הם עשרה טפחים מצומצמים, ואילו אם נאמר שהמידות הם של העץ נמצא שאין הי' טפחים מצומצמים, ועוד יש להקשות מכמה אנפי שהוזכרו מידות הכלים ללא חשבון ציפוי הזהב וצ"ע.

בדרך אחרת ראה בפנים יפות שצ"ל שאחר גבהו של ארון העץ התרחב הארון של זהב מעט, וע"י כך נכנס הכפורת פנימה.

בדי מזבח הנחושת

הרב אפרים קרלינסקי

כחלק מציווי עשיית הארון נאמר בפרשת תרומה [כ"ה י"ג-י"ד] 'ועשית בדי עצי שיטים וכו' והבאת את הבדים בטבעות על צלעות הארון'. ומבואר בזה שנתנית הבדים בארון היה חלק מעשיית הארון.

ומאידך, בציווי עשיית השולחן נאמר [כ"ה כ"ח] 'ועשית את הבדים עצי שיטים וכו'', ולא נאמר גם לתת אותם בשולחן. וכן הוא במזבח הזהב, שבתורה [ל' ה'] יש רק את הציווי לעשות את הבדים ולא נצטוו לתת אותם במזבח.

וחילוק זה בין הארון לבין השולחן ומזבח הזהב חוזר על עצמו עוד פעמיים לפחות. בפרשת ויקהל [פרק ל"ז] בעשיית הכלים, בארון

מבואר [בפסוק ה'] שהביאו את הבדים בטבעות הארון, ואילו בשולחן ובמזבח הזהב לא כתוב שהביאו את הבדים בטבעות, ובפרשת פקודי [ל"ט ל"ג-ל"ט] בתיאור הבאת כלי המשכן אל משה מבואר שהביאו את הארון ואת בדיו, ואילו בשולחן ובמזבח הזהב לא נאמר שהביאו את הבדים, והדברים מתאימים ביותר.

והמבואר מזה שיש חילוק גדול בין בדי הארון ובין בדי השולחן ומזבח הזהב, והוא, שבדי הארון היו חלק מהכלי עצמו, ולכן חלק מציווי עשיית הארון הוא לתת בו את הבדים, ואילו הבדים של השולחן ומזבח הזהב לא היו חלק מהכלי, ומש"ה אין בציווי עשייתם את נתינת הבדים בהם.

ושינוי זה יכול להתאים היטב לאיסור המיוחד שיש בהסרת בדי הארון, שבוה מקלקל את תבנית הכלי, משא"כ בדי השולחן ומזבח הזהב, שבהם אין איסור בהסרת הבדים. והדברים עולים היטב גם לענין אופן עמידת הכלים במשכן, שהארון היה מונח עם בדיו [כמין דדים בולטים מהפרוכת], ומאידך בבדי השולחן ומזבח הזהב לא מצינו שהיו הבדים בכלים בזמן חניית המשכן.

ולגבי מזבח הנחושת, לכאן' היה מתאים שעניינו יהיה דומה לשולחן ולמזבח הזהב, שהבדים אינם חלק מהכלי, דמהיכ"ת לומר שבדי מזבח הנחושת היו בו גם בזמן החנייה, וגם לא מצינו איסור בהסרת בדי מזבח הנחושת.

אולם בפסוקים בפרשת תרומה [כ"ז ו'-ז'] נאמר ועשית בדים למזבח וכו' והובא את בדיו בטבעות, ומבואר שהכנסת הבדים הוא חלק מעשיית מזבח הנחושת, כדמצינו בארון, וכן בפסוקים פרשת ויקהל ובפרשת פקודי, המעניין במקומות שצוינו לעיל יראה שהשינויים זהים, ומזבח הנחושת מקביל לארון ולא לשולחן ולמזבח הזהב, והלא דבר הוא, וי"ל"ע האם אכן נוציא משינוי זה שבדי שולחן הנחושת היו חלק מהכלי עצמו.

ואיכא נפק"מ בשאלה זו, באיסור עשיית כלים כתבנית המשכן, שאם יעשה ארון כתבניתו בלי הבדים נראה שלא יעבור על איסור, ואם יעשה שולחן או מזבח הזהב כתבניתו בלי בדים נראה פשוט שיעבור על איסור, וי"ל"ע בעושה תבנית מזבח הנחושת ללא בדים.

בדין קטנים להבאת תרומת המשכן

הרב שילה היילברון

שמות ל"ה ד' 'ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר קחו מאתכם תרומה לה'. ובצפנת פענח עה"ת כתב: 'אל כל עדת בני ישראל. עי' באדר"נ גם מן קטנים קבלו נדבה למלאכת המשכן'. עכ"ד.

ועי' באדר"נ פי"א על אהוב את המלאכה וז"ל "לטפלים מנין שנאמר ויכלא העם מהביא" ובבנין יהושע שם ויכלא העם וגו' הכל משמע".

ובמה שציינ' זאת הצ"פ על קרא ד"אל כל עדת בני ישראל", לכאן' נתכוין לדרוש המילה 'כל' לרבות קטנים, וצ"ע למה לא אמר זאת בתחילת הפרשה שנאמר ויקהל... את כל עדת וגו' דאף קטנים במשמע, ואולי שם פשוט, ומה שכפל ענין זה הצריכו לדרש זה. ועי"ל דלמעלה הוא על שבת שעומדת לעולם משא"כ כאן הוא עשיית המשכן ורק עתה עושים, וע"כ שאף עתה הוא נפק"מ לקטנים וצ"ע.

והנה בהמשך הפרשה כתב הצ"פ וז"ל 'איש איש ממלאכתו וגו'. עי' סנהדרין דף מ"ט ע"ב דרך בן י"ג שנה כשר לבנין המשכן ע"ש, אך זה רק גבי משכן דשם מצוה היא העשייה, אבל היכא דהמצוה היא שיהיה, כמו במקדש, מותר גם קטן", ומה שהביא מאדר"נ לעיל הוא על הבאת הנדבה ולא על עשיית המלאכה עיי"ש שדרשו מן ויכלא העם מהביא דקאי על הבאת הנדבה.

ובספר נתיבות רבותינו (בריסק) פרשת כי תשא הביא דהגרי"ז ביאר הא דהוצרך בצלאל להיות גדול לעשייתו את המשכן הוא מב' טעמים:

א) משום דאומן קונה בשבח כלי ובעינן שימסור המשכן לציבור, וקטן לא יכול להקנות. ב) מצד העשייה עצמה דבעינן לשמה. וטעם הראשון מבואר ג"כ בספרו עה"ת פרשת תרומה דביאר לפי"ז הפסוק ויקחו לי תרומה כיון דצריך להיות משל ציבור א"א שיחיד יתנדב אלא מביא לציבור וזה ויקחו לי בשביל הציבור עיי"ש.

ולדברי הגרי"ז צ"ע איך הביאו הקטנים, והלא בעינן שיהיה משל ציבור וקטן אינו יכול להקנות מה שיש לו, ואין לומר שהקטנים רק הביאו נדבות האנשים דאף זה אין יכולים לעשות לזכות בזה עבור הציבור עי' או"ח סי' שס"ו ס"י במשנ"ב סקנ"ח דרק לגבי עירוב דרבנן הקילו שיוכל לזכות לאחרים ע"י קטן וצ"ע.

בחילוק איסור דלא תעשון כן לה' אלקיכם

בשאר כלי הקודש מאיסור דלא יקרע

הרב יהודה לייב שוב

הנה המנח"ח מצוה קי"א כתב דנחלקו הסוגיות האם לאו דלא יקרע הנאמר במעיל איכא רק במעיל או בכל בגד"כ, דסוגיא דיומא עב. ס"ל דהוא בכל בגד"כ וסוגיא דזבחים צה. ס"ל דהוא רק במעיל. ומ"מ כתב המנח"ח דגם בשאר בגד"כ איכא איסור לקרוע מקרא דלא תעשון כן לד' אלקיכם, וכמו דנאסר השחתת שאר דברים הקדושים, וכ"כ המנח"ח מצוה קמ"ב לגבי שריפת קדשים טהורים דאיכא איסורא דלא תעשון כן לד' אלקיכם. ולפי"ז הא דבעינן לאו במעיל דלא יקרע הוא דמשו"ה הר"ז נאסר גם שלא דרך השחתה.

ולכא' היה מקום לדון דאיכא נפק"מ באופן שנפסל הבגד, דהנה המנח"ח שם כתב דנראה דאם נפסלו לעבודה אינו נוהג לאו זה יעו"ש, והיינו דבכה"ג אי"ז פעולת השחתה דכיון דאינו ראוי למצוותו ואדרבה מתקנו לפתילות אי"ז נחשב השחתה, ומשום לתא דלא יקרע ג"כ ליכא כיון דנפסלו וליכא איסור קריעה במעיל פסול. והיה אפשר לחלק בזה דכ"ז רק לגבי איסורא דל"ת כן לד' אלקיכם דהאיסור הוא מעשה השחתה, ובוה י"ל דהוא רק כשמשחית הבגד הראוי למצוותו ומשחיתו, ולא כשבלא"ה אינו ראוי למצוותו, אבל לגבי איסורא דקריעת מעיל דילפי' מלא יקרע דנאסר אף שלא בדרך השחתה, י"ל דאף שלא חזי למצוותו מ"מ איכא איסור דלא יקרע דאסור לקרעו כל שעדיין קדושת מעיל עליו. אמנם המנח"ח לא חילק בזה וס"ל דאפי' במעיל ליכא איסורא כשנפסל המעיל.

אמנם י"ל דאף אם נימא כמנח"ח דמעיל שנפסל לעבודה ליכא איסור דלא יקרע, מ"מ יש לחלק בין מעיל לשאר בגד"כ בנפסל פסול דרבנן, דהנה הגרי"ז בספרו בהל' חמץ ומצה כתב בדעת הרמב"ם דלחמי תודה נשרפים בער"פ בשעה שישית ולא בשעה חמישית, דהיתר לשרפם הוא רק כשחל ע"ז איסור חפצא מדרבנן והר"ז רק בשעה שישית דחל ע"ז איסור חפצא. ומבואר דאיסור חפצא דרבנן מתיר לשרוף לחמי תודה, ומבואר דאף בדאורייתא מתחשבים בדרבנן והר"ז חפצא האסור באכילה דשרי מה"ת לאבדו.

והנה המנח"ח מצוה קמ"ב כתב דהשורף בשר קדשים טהורים עובר גם בלאו דל"ת כן לד' אלקיכם ומה לי שורף עצי הקדש או שורף בשר קדשים, ומבואר שם דאפי' בבשר העומד לאכילת כהן ובעלים עובר בלאו זה. ולפי"ז הא דשרי לשרוף לחמי תודה בשעה שישית אף דשרי מה"ת לאכלו ע"כ הוא דמכיון דמדרבנן נאסר באכילה שרי מה"ת לשרפו. [והנה בדברי הגרי"ז הנ"ל יש שכתבו דהא דמה"ת שרי לשרפו הוא משום דהולך לאיבוד, ורק מדרבנן אסור לשרפו וע"ז מהני הא דמדרבנן איכא עליו איסור חפצא, אמנם לפי המנח"ח דאיכא לאו דלא תעשון כן לד"א וע"ז לא מהני כלל הא דהולך לאיבוד, דאטו ס"ת שהולך לאיבוד שרי לשרפו רח"ל, וכך אמר אאמו"ר שליט"א, וע"כ מוכח דסגי בדין דרבנן בלחוד כדי שלא יהא איסורא דלא תעשון כן לד"א.]

ועפי"ז י"ל דבוה חלוק איסור דקריעת שאר בגד"כ מקריעת המעיל, דבשאר בגד"כ דהאיסור הוא לקלקל הבגד"כ, א"כ י"ל דכשנפסל מדרבנן אי"ז קלקול ע"י קריעתו, דאף בדאורייתא מתחשבים בדרבנן ונחשב דלא חזי גם מה"ת, ומשא"כ במעיל דאיכא איסור דלא יקרע דהוא איסור בפנ"ע דקריעה ונאסר אף שלא בדרך השחתה, א"כ י"ל דאפי' דמעיל שנפסל ליכא איסור לקרעו, מ"מ כ"ז כשנפסל מה"ת דשם מעיל פסול לגמרי עלה, אבל כשנפסל רק מדרבנן ומה"ת שם מעיל כשר עלה שפיר איכא איסור קריעה עלה מה"ת, דכיון דבוודאי דבדאורייתא שם מעיל כשר עלה איכא איסור לקרעו, ושאי משאר בגד"כ דא"צ שיחול עליו שם פסול, אלא סגי דלא חזי ללבישה ובוה סגי דמדרבנן לא חזי ללבישה דליכא איסור לקרעו ודו"ק.

אם צריך דרך גדילתן בכלי המקדש

הרב אליהו אלפר

בגמ' סוכה (מה ב) אמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנאמר עצי שטים עומדים. ומינה ילפינן ללולב וכדו'. ובפנים יפות (פרשת תרומה) כתב ונראה פשוט דה"ה כל העמודים והארון ורגלי השלחן והעץ שבמזבח הזהב כולם היו כדרך גדילתן, דהא יליף מיניה לכל המצות שיהיו כדרך גדילתן. ועי"ש שהקשה דא"כ למה הפסוק נאמר דוקא גבי קרשים. ובשפ"א כתב דמשמע שהארון והמזבח לא היה בהם דין דרך גדילתם.

ולכאורה נראה לומר דחלוק דין העמודים משאר כלי המשכן שעשאו מועץ, דבכלי המשכן העץ לא היה אלא המין ממנו עשו את הכלים, שאמרה תורה שיעשו את המזבח וכדו' ממין זה. אבל עמודי המשכן לא היו רק המין ממנו עשו את המשכן אלא שהיה דין בעמודים עצמם, דאל"כ היה די בציווי לעשות המשכן שלושים אמה ארכו מועץ, וכמו שנאמר בשאר הכלים, והתורה אמרה לעשות דוקא מעשרים קרשים ונתנה מידת כל קרש, ובהכרח שהגדר הוא להעמיד קרשים ולקיים בהם מצות המשכן. וממילא יש לומר דחלוקים שאר כלי המשכן שאחר שעשאו ממוין עץ נעשו למזבח אחד ושולחן אחד בלי שום חשיבות לכל חלק בפני עצמו, משא"כ קרשי המשכן שכפשנ"ת היה לכל אחד עדיין חשיבות בפני עצמו ולכן דינא הוא לעשותו כדרך גדילתו.

אכן, כל הנ"ל נסתר מדברי הטור בסימן תר"ל שכתב וז"ל: יש מדקדקין כשעושין דופן מקנים להעמידן דרך גדילתן כדאמרינן גבי לולב שאין יוצאין בו אלא דרך גדילתן וא"צ כיון שדפנות כשרים מכל דבר. ונראה שהשיג רק משום שהדפנות כשרים מכל דבר, ומשמע שאילו היה דין לעשותן מועץ, היה בזה גם דין דרך גדילתן. ולהנ"ל הרי ודאי גם אם היה דין לעשות הסוכה מועץ לא היה זה רק דין במין ממנו עשויות הדפנות ומ"מ אחר עשייתם הרי הם כחלק אחד עם כל משך ז' של הסוכה, אבל לא היה שום דין בקרשים גופייהו דנימא שמתקיימת מצוה על ידם.

שו"מ במשך חכמה שכתב וז"ל: ודוקא בקרשים שהיו נפרקין במסעות זה מזה, אבל ארון ומזבח שהיו מחוברין תמיד לא היו עצים כדרך גדילתן, לכן כתוב "עצי שטים". ולכן בסוכה בדפנות וסכך לא בעי דרך גדילתן וברור מאוד. עכ"ל. ונראה כונתו כעין הנ"ל דדבר שמתפרק בהכרח יש לו חשיבות עצמית, משא"כ שאר הכלים והסוכה שהכל נחשב כדבר אחד וממילא אין דינים מסוימים בחלקיו. ולהנתבאר מוכח כן מיניה וביה מהא דנאמרו דינים מסוימים בקרשי גופייהו.

בענין אי מהני אמירת פסוק בקפנדריא

הרב יצחק לנדא

בבה"ל (סי' קנא ד"ה לעשותו דרך) כתב דמהני אמירת פסוק (או אפי' שהיה מועטת) בקפנדריא. והדברים צ"ע דהא ענין אמירת פסוק הוזכר בגמ' גבי הנכנס לקרוא לחבירו במגילה כח; אבל בנוגע לקפנדריא

ע"ש בגמ' סוף כט. דלמרות שהביאה הגמ' שם כמה וכמה היתרים לאסור קפנדריא מ"מ היתר זה לא נזכר שם כלל.

ובאמת סברא גדולה יש בדבר דאינו דומה רמת הביזוי שיש בנכנס לקרוא לחבירו לבין המקצר דרכו שבנכנס שבנכנס לקרוא אין זה ביזוי בעצם, רק שיש בזה חסרון שנכנס לצורך חול (ולכן לענ"ד לא הוזכר איסור זה לא במתני' ולא בברייתא כיון דקיל טפי משאר איסורים שהוזכרו במשנה ובברייתא), ומש"כ בקפנדריא הריהו משתמש באופן מוחלט בבהכנ"ס לצורכו, וממילא יש לומר דבנכנס לקרוא, אם עושה בתחילה דבר מצוה שוב אין כאן כל ביזוי דסו"ס נכנס גם לצורך מצוה (ולפי"ז יש לומר דבעינן בדוקא שמתחילת כניסתו יתכוין לשהות מעט או לקרוא פסוק), אבל גבי קפנדריא מה מהני שנעצר לרגע קט בבהכנ"ס, סוף סוף עדיין מנצל הוא את בהכנ"ס לצרכיו, ונשאר אותו בזיון שנאסר לעשותו. ובתור משל, אם המעבר דרך בהכנ"ס חוסך לו 2.5 דקות, הרי גם שנעצר לאמירת פסוק עדיין מרויח הוא בקיצורו 2 דקות ועשרים שניות, ונמצא שניצל את בהכנ"ס לצרכיו.

ובאמת שגם ברמב"ם פ"א מהל' תפילה העתיק את ההיתר של אמירת פסוק רק בהל' ט' שעוסקת בענין "מי שצריך להכנס לבהכנ"ס לקרות לתנינוק או לחבירו וכו'" ע"ש, אבל בהל' י' העוסקת בהיתרים שיש גבי איסור קפנדריא לא הוזכר כלל את ההיתר של אמירת פסוק.

וכן הוא גם בשו"ע סי' קנא סעיף ה' העוסק באיסור קפנדריא אין זכר להיתר של אמירת פסוק והוזכר הוא רק בסוף סעיף א' גבי "ואם צריך ליכנס בהם לצורכו כו'".

ובאמת משמע מלשון השו"ע דגם גבי הא דלא יכנס בחמה מפני החמה כו' ג"כ לא יהי קפנדריא דהא נקט לאסור זאת בתחילת סעיף א' ולא הוזכר להיתר דאמירת פסוק רק בסוף סעיף א' וכו'ל. והסברא בזה היא כנ"ל גבי קפנדריא דכיון ויסוד האיסור הוא חמור יותר מהנכנס לקרוא לחבירו שמשמש בבהכנ"ס לצורכי הגנה מהחום או מהגשם, בזה לא מהני אמירת פסוק דסו"ס עדיין משתמש הוא בבהכנ"ס.

ושו"ר דבענין זה גם במשנ"ב כתב דלא מהני אמירת פסוק ע"ש ס"ק ד', אלא שהוסיף טעם לדבר "מאחר שיוכל ליכנס לבית של חול להנצל כו'", ולכא' לפי"ז לדעת המשנ"ב במקום שאין לו בית של חול יהא מותר, ומש"כ לדברינו יאסר בכל גווני כיון דאמירת פסוק לא מהני כלום לחסרון שמשמש לצרכיו בבהכנ"ס, וכפי שדייקנו גם בלשון השו"ע דמשמע דלא שייך בזה כלל האי היתרא.

ובעיקר ראיית המשנ"ב ממגילה כח ע"ב (ע"י שעה"צ סק"ב) יש לדון בזה דהא התם איירי שהיו לומדים כבר מחוץ לביהמ"ד וא"כ לא שייך שיתירו מצד אמירת פסוק, דאנן סהדי שלא נכנסו לצורך זה שהרי כבר היו עוסקים בתורה ולכן נצרכו להיתר המיוחד שמעתא בעי צילותא כו', וצ"ע. אמנם לדברינו בלאו הכי הדבר נאסר ובכל גווני, וכדלעיל.

וראיה גדולה לענ"ד לדברינו הוא מעצם ההיתרים שמצינו בגמ' גבי קפנדריא ע"י מגילה כח. "ארנב"י הנכנס ע"מ שלא לעשות קפנדריא מותר לעשותו קפנדריא", ומשמע דוקא כשמכוין באמת שלא לעשות קיצור שרי, אבל כשמכוין לקצר לא יועיל מה שמערים ע"י אמירת פסוק. וע"י עוד בגמ' שם לבתר מינה "ואמר רב חלבו אמר ר"ה הנכנס לביהכנ"ס להתפלל מותר לעשותו קפנדריא כו'", וכן פסק הרמב"ם פ"א מהל' תפילה ה"י "מי שנכנס לקרות או להתפלל בפתח זה מותר לו לצאת בפתח שכנגדו כדי לקרב את הדרך כו'" ע"ש. וכן הוא בשו"ע סי' קנא ס"ה "וכשנכנס בו להתפלל מותר למי שנכנס בפתח זה לצאת בפתח זה", ואם היה מותר אפי' ע"י אמירת פסוק לא היה שייך לומר היתר פשוט כזה - שנכנס לשם תפילה או לימוד, והיו צריכים לומר את ההיתר המחודש יותר, דאפי' אם נכנס ע"מ לקצר אם יאמר איזה פסוק יהי להתיר את הקפנדריא, ומשמע ברור דאיירי דוקא במכוין להדיא ליכנס לשם תפילה או לימוד ורק אח"כ יוצא מהפתח שקרוב יותר למקום שרוצה כעת, אבל כשכל כניסתו היא לצורך הקיצור בזה ודאי אסור.

ושו"מ שבמשנ"ב הוצאת דרשו (סי' קנא הערה 39) הביאו דכדברינו כן הוא דעת כמה מן הפוסקים, ולעומת זאת בכלבו ובאורחות חיים כתבו

כדעת הבה"ל ע"ש. עוד כתבו שם שבשעה"צ ס"ק ב כתב שאין היתר זה מועיל אלא באופן שאין עצה אחרת. ולענ"ד שגו בהבנת דבריו דהוא ז"ל כתב כן רק בנוגע לנכנס בחמה מפני החמה דיכול למצוא בית של חול, וכמוש"כ שם להדיא במשנ"ב, אבל גבי קפנדריא לא יכול לקצר באופן אחר.

אכילה בבית הכנסת ללומדים

הרב משה צבי פליישימן

בענין אכילת הלומדים בבתי כנסיות ומדרשות מצינו ג' קולות:

(א) מש"כ השו"ע קנא, א דת"ח ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות בבתי כנסיות ומדרשות מדוחק. (ב) מש"כ הרמ"א שם ד"א דלת"ח בבהמ"ד אפי' שלא מדוחק שרי. (ג) מש"כ הבה"ל (ד"ה ואין אוכלין) לענין שתיית מים דמי שלומד אפי' שלא בקביעות יש להקל כשצמא, די"ל שזה חישב כדבר מצוה וכבסעיף ד (דלדבר מצוה מותר לאכול כגון לעיבור השנה וכו').

והנה הקולא של הרמ"א שייכת רק בבהמ"ד דנחשב ביתו של הת"ח, אבל בביהכ"נ לא מצאנו היתר זה, ואין מותר אלא מדוחק כמ"ש השו"ע. וחידש הביה"ל (ס"ג ד"ה אבל בבהמ"ד) שבתי מדרשות שלנו שמתפללים בהם דינם כבית הכנסת להחמיר ולאסור בו אפי' בדברים שהקלו לת"ח בבהמ"ד, ולענין שינה בו צ"ע.

וא"כ כפי מה שרגיל בזמננו שבהמ"ד הוא גם בהכ"נ, נפל בבירא היתרא דהרמ"א ונשאר ההיתר של השו"ע של 'מדוחק'. ובביאור 'מדוחק' כתב המשנ"ב (סק"ז) 'היינו שהיה מקום דחוק לתלמידים והוצרכו לאכול שם. והמ"א כתב דלאנשים הלומדים שם בקביעות לעולם שעת הדחק הוא, דאם יצטרך לילך לאכול ולשתות בביתו בודאי יתבטל מלימודו, אבל אם אין לומדים בביהכנ"ס ובבהמ"ד אסורים לאכול ולשתות שם וכן הסכימו כמה אחרונים'.

ויש להסתפק מהי דרגת ה'דוחק' הנצרכת בכדי להתיר. ונפק"מ בכל מיני אופנים, כגון שיכול לאכול בכניסה לבהכ"נ ואולי צריך לאכול שם בכדי להמנע מאכילה בבהכ"נ, ואם מצד ביטול תורה שמא יש להתאמץ וללמוד שם תוך כדי אכילה, או שאינו מחוייב בזה.

וכן מצוי שאדם נמצא בביתו לזמן קצר ומתעתד לילך לבהכ"נ ללמוד ורוצה לאכול פיתו בשעת הלימוד, האם נימא שאין זה נקרא דוחק שהרי היה יכול לאכול בזמן שהיה בבית ולאכול בחפזון מה, או שאינו חייב בכך.

וכן מצוי מאד שלומדים בבהכנ"ס, ואחד מכנים מיני מזונות ומתיקה וכדומה, האם שרי ללומדים לאכול זאת בבהכ"נ, ולכא' קשה לומר ששייך כאן היתר דדוחק, שהרי כבר סעד את ארוחתו ואינו רעב ולא צמא, ואילו לא היו מביאים את ה'תיקון' לא היה חסר לו מאומה, ורק שמתעוררת תאוותו לאכול המיני מתיקה אחר שהביאום, ומאן לימא לן דאין צריך לכבוש תאוותו או עכ"פ לאכול בחוץ. ומאידך י"ל דאחר שקשה לו להמנע מלאכול, אם נאמר לו לצאת ולאכול בחוץ הוי ביטול תורה. ומ"מ כל זה בממשיך ללמוד, אבל במה שמצוי שעומדים ליד המיני מתיקה ואוכלים, לכא' אין שום סיבה להתיר זאת, דכמו שעומד ואוכל שם יכול לילך כמה פסיעות קטנות ולאכול מחוץ לביהכ"נ, דהרי בלא"ה אינו לומד, ופעמים שאף משוחח עם חבירו, ואיזה 'מדוחק' יש כאן.

אלא שיש לצרף הספק של הבה"ל (ד"ה ואין אוכלין) אם אכילת עראי נאסרה. (אך מ"מ שתייה ודאי אסורה כמ"ש שם בבה"ל, ואינו מובן מה הצד של הבה"ל להתיר אכילת עראי, דסו"ס מי גרע משתייה דאסורה. ובערוה"ש ס"ב פשיטא ליה לאסור אכילת עראי). ואולי כשה'תיקון' הובא לצורך הודאה לה' על לידה וכדומה, חשיב כדבר מצוה דשרי וכדלעיל אות ג. [או שסומכים על השיטות שתנאי מועיל גם בא"י ושאיין צריך תנאי מפורש, שהרי בכמה וכמה בתיכ"נ לא התנו ואכזה"מ].

וה' יאיר עינינו וישם בלבנו הרגשת מורא מקדש ונוכח במהרה לבנין בית המקדש בימינו.

בענין אכילה ושתייה בבית הכנסת

הרב אמיתי מושקוביץ

בברייתא במגילה (כ"ח) מובא "תנו רבנן בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש אין אוכלין בהן, ואין שותין בהן", ולאחר מכן (שם בע"ב) מובא שם - אמר רבי אסי בתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשוין. וישנן כמה שיטות בראשונים בביאור ההיתר של "על תנאי" - למה מועיל התנאי.

שיטת רש"י שם היא שהתועלת שבתנאי היא שישתמשו בהן, ומשמע מדבריו (וכ"כ גם בביאור הלכה בסימן קנ"א בדעתו) שהתנאי מועיל גם בזמן שבית הכנסת בנוי. ואילו שיטת תוס' שם היא שתנאי מועיל רק בחורבן בית הכנסת ולא בבניינו. וישנן עוד שיטות בראשונים ואכמ"ל.

ולגבי בתי כנסיות שבארץ ישראל מבואר בתוס' (שם) שלא מועיל להם תנאי, והתנאי מועיל רק בבבל מכיוון שלעת בוא הגואל תפקע קדושתן. אולם הביאור הלכה כתב שדברי תוס' אמורים רק לשיטתם - שתנאי מועיל תמיד רק כשבית הכנסת חרב, ואם כן יש טעם לחלק בין בבל לא"י כפי שחילקו תוס', אבל לשיטות שתנאי מועיל גם בבניינו של בית הכנסת, אין סיבה לחלק בין בבל לא"י, וצ"ל שהגמרא נקטה "שבבבל" מכיוון ששם היו רגילים להתנות וסתם בתי כנסיות נבנו על תנאי (הביאור הלכה הביא את דברי הרי"א ז' - שהיו מתנים שם מכיוון שהיו מצויים שם אורחים). אבל באמת תנאי יכול להועיל גם בא"י. והמחבר (קנ"א י"א) החמיר בבתי כנסיות שבא"י. ובביאור הלכה כתב שאפשר להקל בזה כשהמקום דחוק.

ולגבי "קידושים" שרגילים לעשות בבית הכנסת - נראה שסמכו בזה על שיטת רש"י, שתנאי מועיל גם בבניינו של בית הכנסת, ושמועיל גם בארץ ישראל.

אך נראה שאם עושים "קידוש" לאחר התפילה לתועלת הלומדים - כדי שיוכלו להמשיך ללמוד ולא יצטרכו ללכת לקדש בביתם, שהדבר יהיה מותר לכ"ע, מכיוון שיהיה בכה"ג את ההיתר של חכמים ותלמידיהם, אפי' לשיטת הרמב"ם (תפילה י"א ו') שהתיר רק מפני הדחק, ע"פ מש"כ המ"א (קנ"א ב'), שבאופן שאוכלים כדי לא להתבטל מלימודם - זו נחשבת שעת הדחק.

ביהכ"נ וביהמ"ד של יחיד, של נשים, ושל קטנים

הרב יוסף בן שלמה

לענין חדר שייחד אדם לתפילתו, כתב הרמב"ן מגילה כז ב: "ויחיד שייחד לעצמו בית לתפלתו אין בו קדושה כדין של רבים שאין דבר שבקדושה [נאמר בו, שאין דבר שבקדושה] בפחות מ', ובית הכנסת כשמה".

וכן עולה מדברי הרמב"ם פ"א מתפילה: כל מקום שיש בו עשרה מישראל צריך להכין לו בית שיכנסו בו לתפלה בכל עת תפלה ומקום זה נקרא בה"כ.

וכן מדויק להדיא בשו"ע קנא, ב: י"א שמה ששנינו בקדושת בתי מדרשות ר"ל של רבים דומיא דבית הכנסת, אבל יחיד הקובע מדרש בביתו לצרכו אין לו קדושה כ"כ. הרי שלגבי ביהמ"ד של יחיד הדבר פשוט שאין לו קדושה, ולענין ביהמ"ד של יחיד יש בזה מחלוקת. והיינו כמ"ש הרמב"ן דבית כנסת כשמו, שהוא מיועד להתכנסות הציבור, שהרי בתפילה יש מושג של תפילת הציבור, אבל בלימוד תורה אף שיש מעלה ללימוד של רבים, אין זה חילוק מהותי ואין בית המדרש קרוי על שם הכינוס דוקא.

ומכל זה נראה ברור שלמקום המיוחד לתפילת נשים, כעזרת נשים אין דין בהכנ"ס וכמ"ש בחכ"א כלל פו, טו (ודלא כערוה"ש קנ"ד, ז), ומשום שנשים אינן נחשבות לציבור לענין תפילה, ואין אמורים דבר שבקדושה אלא בעשרה אנשים.

וכן מקום המיועד לתפילת קטנים, אין בזה דין ביהכנ"ס.

אמנם לענין מקום המיועד ללימוד תורה של קטנים, כגון כיתה ב' לתלמוד תורה, בזה נראה שיש לו קדושת בית מדרש, ואף שקטנים אינם מצויים, הא חזינן שלתורתם יש שם תלמוד תורה גמור, ואפילו עדיף מת"ת דגדולים דהוי הבל פה שאין בו חטא (שבת קיט, ב). כמו"כ נראה חילוק לענין מקום המיוחד לקטנים, דגבי ת"ת אדרבה הוי הבל שאין בו חטא ויש בו קדושת בהמ"ד, וכדחזינן שללימוד תורה של קטנים יש שם של תלמוד תורה, וכדביאר היטב במשנת ר' אהרן ח"ג עמ' קד, דבת"ת איכא ב' דברים, א' עצם ת"ת, ב' מצות ת"ת, ואצל קטנים אף שאינם במצות לימוד התורה, אמנם על לימודם חל שם לימוד תורה. [ובמקום שנשים לומדות בו תורה, כמו בסמינרים וכדו', גרע מקטנים וכמב' בסוטה כא, א דזכות תורה דאשה גריעא משום דאינן מצוות בלימוד תורה, וצריך לחלק בין קטנים שהם אנשים ובכלל החפצא של ת"ת וכמ"ש במשנת ר' אהרן, ובין נשים דרק מצד המצוה חשיבא לימוד, ועל כן אפשר שאין למקום לימודם שם בית מדרש].

אלא דאפשר שאין לכיתה קדושת בימ"ד משום שהיא מיוחדת ומיועדת גם לשימושים אחרים שאינם לימוד תורה, כגון אכילה ולימודי חול ועוד, ובכה"ג לא חלה קדושת בימ"ד, דהוי כמו בית שמתפללים בו בקביעות שלא מתקדש כיון שמיועד גם לשימושים אחרים, וצ"ע.

מפה לבימה לקריאת התורה

הרב מרדכי שלום גליק

יש מקצת בתי כנסת שנוהגים לפרוס על הבימה מפה מיוחדת קודם קריאת התורה על גבי המפה הקבועה, [ומובא בספר 'דינים והנהגות חזו"א' פ"ה שכך נהגו בבהכנ"ס שבבית החזו"א]. ולכאורה טעם מנהג זה כדי שלא תהא המפה הקבועה תשמיש קדושה שיש בו קדושה ואסור להשתמש בו, [כמבואר בס' קנ"ד], ולא יוכלו להניח עליה דברים ולהשען וכדומה, לכן מניחים מפה מיוחדת לקריאה"ת, וממילא המפה הקבועה אינה תשמיש קדושה כיון שהס"ת לא מונח עליה, אלא תשמיש דתשמיש שמותר להשתמש בו [כמבואר שם].

ואם אכן זה טעמם, מנהגם צריך ביאור, דהרי תשמישי קדושה מועיל בהם תנאי להשתמש בהם שאר תשמיש אפילו דחול, [שם סעיף ח], וא"כ מה הענין לנהוג כך, [וגם למה לטרחו זה], הרי יועיל לעשות תנאי פעם אחת בתחילת עשייתו. [והא ניחא שלא רצו לסמוך על ההיתר של 'לב ב' דמתנה עליהם', ברמ"א בסעיף ט, דמבואר במ"ב שם דהוי היתר דחוק וראוי כשקונים דבר לבהכנ"ס להתנות, מ"מ שיתנו].

ועוד צ"ב, דלא הואילו בתקנתן, דלכאורה אינו מועיל, דאיתא בשו"ע [שם סעיף ג] שכסא שנותנין עליו ס"ת יש בו קדושה, וכתב המ"ב (ס"ק י): ואף דעליו מונח מטפחת ועל המטפחת מונח הס"ת, א"כ השולחן אינו אלא תשמיש לתשמיש, אפ"ה דין תשמיש קדושה יש לו, משום דלפעמים נותנין עליו הס"ת ללא מטפחת [גמרא]. עכ"ל המ"ב. ומוסיף השעה"צ (אות ח): ואף דבזמנינו אין מצוי זה, אפ"ה פעמים שנשמש קצת המטפחת מתחתיה והשולחן משמש לס"ת. עכ"ל. ואם במפה הקבועה מצוי שנשמש, כ"ש במפה שמניחים באופן ארעי רק לזמן מועט של קריאה"ת.

[ובאמת נראה שבחלק מהמפות הקבועות דהיום לא שייך דברי השעה"צ, היינו במפות הקבועות יפה יפה, שמקופלות סביב הבימה מכל הצדדים, ולא שייך כלל שישמשו, אבל המפה ששמים במקומות שנוהגים כנ"ל אינה כזאת].

הרב אלחנן בר

כתב המ"ב סי' מב' ס"ק ג' דאם נפסקה הרצועה ש"ר מחוץ לקשר ורוצה למשכה ולהורידה כדי שיהיה הרצועה בשיעור הנצרך, ו"א דיכול להורידה ואע"פ שמוריד קצת מקדושתה שהרי מקום הקשר יהיה תלוי למטה אין זה הורדה דעכ"פ באותה חתיכה יהיה הקשר, וי"א דגם זה אינו נכון דעכ"פ איכא קצת הורדת קדושה, ומוסיף המ"ב דלפי דברי האוסרים ה"ה בש"י אם נפסקה רצועה סמוך לקשר לא יהפוך תחתית הרצועה למעלה לעשות בו הקשר דבזה מוריד העליונית של הרצועה קצת מקדושתה שהיתה מתחילה קרובה אל הקשר, ואילו המתירים יתירו אף בזה הואיל וכל הרצועה היא חפצא אחת.

ומבואר דבדין דאין מורידין בקודש איכא פלוגתא באחרונים אם יש חפצא אחת שבמקום אחד ממנה יש קדושה האם מקום אחר באותו חפצא נחשב כמקום עם קדושה פחותה או שנחשב באותו דרגת קדושה כיון שהכל דבר אחד.

ויש להעיר דלכא' יש להביא ראיה לאסור מתוס' בשבת דף צח' ע"א ד"ה הניחא, דהגמ' שם דנה היאך היו מסדרים את קרשי המשכן ע"ג העגלות, ותוס' שם לומדים דהקשרים היו רחבים רק מלמטה ואח"כ היו הולכים ונעשים דקים ומקשים דהיו יכולים לסדר הרבה קרשים באופן שיתנו חודו של זה כנגד עביו של זה, ומתרחצים התוס' דגנאי לשים הצד העב העומד סמוך לקרקע אצל הקצר שהיה למעלה מקום שהיריעות פרוטות עליהן ודמי להא דאמרינן מעלין בקודש ואין מורידין.

ומחודש בדברי תוס' דאף לשים הצד הקדוש "אצל" הצד הפחות קדוש גם זה נחשב הורדה בקדושה ולא רק להוריד את הצד הקדוש עצמו, אמנם עדיין צ"ב לכא' למה אומרים תוס' דהצד הרחב נחשב פחות קדוש מהצד הקצר של הקרש האחר הלא הצד הרחב היה חפצא אחת עם הצד הקצר של אותו קרש עצמו, ואם אומרים דבחפצא אחת כולה נחשב אותו דרגת קדושה א"כ הצד הרחב שווה בדרגתו לצד הקצר.

ומוכח לכא' בתוס' דאף בחפצא אחת אמרינן דהמקום שבו הקדושה נחשב קדוש יותר מהצד האחר, והוא לכא' תמיהה על המתירים וצ"ע.

קדושת כתבי הקדש

הרב משה יחיאל לוי

ערכין ו א - קורה ושם כתוב עליה, יגוד וישתמש במותר. וכ' תוס' שבאותה חתיכה שכנגד השם אין להשתמש אע"פ שקילף את מקום השם, דבמקומו מיהא קידש השם, ויש לזוהר שכותבין ס"ת ותפילין וגררו מקום השם דאין לכתוב במקומו. דהיינו שאין לכתוב תיבה אחרת דקדושתה פחותה, ומשום דהמקום נתקדש בקדושה חמורה של קדושת השם ואין לכתוב במקומו קדושה קלה.

והקשו האחרונים משבת קטז דמבואר לגבי הצלת ס"ת שנמחק דאין מצילין אותו, דכיון דכל קדושתו מחמת הכתב אזל הכתב אזל קדושתה. ותי' הגרע"א (או"ח סימן ל"ב על ד' המג"א סקכ"ו) דלענין אצול מפי הדליקה בעינן קדושה חמורה, וכיון דאזל הכתב אזלא ליה קדושה החמורה, אבל עדיין נשאר עליו קדושה לענין שלא לכתוב עליו תיבה של חול.

וביאור דבריו, דכל הענין של קדושת ס"ת (וכן ביהכנ"ס וכיו"ב) הוא מחמת החיוב כבוד כמ"ש החזו"א ערכין סימן ל סק"ו דזהו דין כללי בכל תשמישי קדושה שכל שמשמש בדבר חול הוא פוגם בכובדו. ואבוהון דכולהו דם שלא יהו מצוות בזויות עליו. וכל שיש כתב אזי יש כאן כבוד התורה וכבוד נותן התורה שנתן לנו תורתו, וכד אזל הכתב

אזי מקום הכתב הוא תשמיש ומשמש למצוה ובגדר תשמישי מצוה, וגם תשמישי מצוה הוזהרנו בכבודו. וזהו החילוק, דלענין הצלה בשבת מפני הדליקה הותר רק כבוד התורה בעצמה, אבל תשמישי מצוה לא הותר הצלתם אלא אדרבא כבוד מצות השבת דוחה כבודם. אבל ודאי שנשאר קדושתם בזה שתשמיש למצוה חמורה אין רשאים להורידו מקדושתו שישמש לדבר שקדושתו פחותה.

וצריך לידע שבכתבי הקדש יש ב' דינים: הא' איסור לא תעשון כן לה' אלוקיכם, כל שעושה עשייה שפוגמת בכבודו. והב' גם היכא שאינו נכלל בגדר האיסור דלא תעשון כן כגון המבואר בשבת קכ, ב דעשייה הוא דאסור הא גרמא שרי [ומותר לרדת ולטבול כששם כתוב על בשרו באופן שאינו נמחק מיד בכניסתו אלא בצורה של גרמא], אבל גם בכה"ג יש דין מדאורייתא להיזהר בכבודו ולא לפגום בכבודו, וכל דבר שגורם לכליון ולאבדם ה"ז פגימה בכבודו, וזה הותר רק לטבילה של מצוה כמבואר בגמ' שם נזדמנה לו טבילה של מצוה וכמ"ש החזו"א יו"ד קס"ד סק"ב דזהו כבוד המקום לעשות מצוותיו, וכיון שהוא לכבודו יתברך אין כאן פגם בכבוד כתב קדש, מיהו בלא תעשה גמורה לא שרי, וזה מסור לחכמים לפלס הענינים ולקבוע מי נדחה מפנימי.

כמה הערות בדיני כבוד הספרים

הרב ישי לסר

- יש טוענים שאין איסור לכתוב דברי חול על גמרא שעל סטנדר או שולחן לפי שאינו צריך את הגמ' ומצידו היה כותב על הסטנדר. ולכא' זה נסתר ממה שאסור להניח ספר חול על ספר קודש שנמצא על השולחן (עי' יו"ד סוסי' רפב) הרי דלא אמרי' שהוא רוצה להניח על השולחן ואינו צריך את הספר שלמטה. אך יש לחלק דאיסור הנחת ספר חול על ספר קודש אינו מצד שמשמש בספר התחתון, דבאמת אין לו צורך שיהא הספר העליון מוגבה, ואלא שהאיסור הוא מצד מה שמעמיד את החול "על הקודש", וכן הוא במניח נביאים על התורה (ומשו"ה נראה דהאיסור הוא דוקא כשבר-דעת הניחם כך, דאז סידרם בהדרגה זו, אבל אם מעצמם נפלו זה על זה לית לן בה, ואינו דומה לספר המונח על גבי קרקע שזהו מצב של בזיון), משא"כ בכתביה על ספר, אין נכון להגדיר שמניח את דף הכתיבה "על הספר", אלא האיסור הוא שמשמש בספר לדבר חול, וממילא בכה"ג שאינו צריך את הספר והיה יכול לכתוב גם על השולחן לא נחשב שמשמש בו.

- יל"ע בספר שכריכתו הפוכה, האם יש להניחו בארון על פי מצבו הפנימי, או לפי הכריכה. ויסוד הספק הוא דבזיון הספרים הוא לעולם כלפי בנ"א, דזה המושג כבוד (ולכן לו יצויר שיש ספר על הארץ באיזה מקום בעולם ואין ידוע מזה לאף אדם, אין כאן שום חפצא ולתא דאיסורא או גנאי, אלא שיתכן שעצם העלאת הציור הזה כאן בדברינו הוא כבר סוג של ידיעת אדם, ולפיכך י"ל שאחרי שהשאלה הועלתה כאן בהכרח שנתפוס שיש כאן גנאי, אך טרם נשאלה השאלה לא היה בזה גנאי והבן).

- יש להעיר במקרה המצוי שנופל ספר על הארץ ויחד עמו נופלים ארצה דפי חידו"ת, דיש להרים קודם את הדפים שכתובים בכתב יד שקדושתם ודאית, דאילו הספרים שכתובים בדפוס יש בזה שאלה באחרונים אם יש קדושה בדפוס.

- יש ש"צים הנוהגים בשעה שמוליכים הס"ת לבימה מקרבים הס"ת אל מי שרוצה לנשקו, ויש שאף מרכינים את הס"ת כלפי הילדים לשיוכלו לנשקו, ולכא' אין זה מכבוד הס"ת, וכמו שמצינו בסוף סי' קלה לענין הבאת ס"ת לצורך קריאה - "דלולול הוא לס"ת להוליכה אצל אנשים שצריכין לה, כי כבודה שילכו אנשים אליה" (לשון המ"ב שם סקמ"ז).

הערה בענין שמיעת פרשת זכור בבימה המוקפת מחיצות

הרב מרדכי הלוי פטרפרוינד

בגליון רוממות לפורים הובאו דברי הגאון רבי ישראל גואלמן שליט"א דראוי לחוש בפרשת זכור לשיטת הגר"א דכשיש בימה החולקת רשות לעצמה, העומד על הבימה אינו מצטרף לעשרה, ולא מהני רואים אלו את אלו, ואף שלענין קריאת התורה בכל השנה סומכים בזה על הרשב"א והשו"ע, אך בפרשת זכור שיש אומרים שהיא דאורייתא ראוי לחוש להגר"א שיהיו מניין אנשים על הבימה.

ומיהו נראה להעלות סברא להקל בדבר, דנהג בעיקר מש"כ השו"ע שצריך עשרה בזכור מדאורייתא, צ"ב הטעם והמקור לזה. ויש שרצו לומר דהוי מדין דברים שבקדושה שצריך לאמרם בעשרה מהתורה, אך זה דוחק, דמהיכי תיתי שהקריאה תהיה כדברים שבקדושה יותר משאר קריאת התורה, ולא מצינו רמז לזה.

ועכ"פ, [וכמדומה שכבר ראיתי למי שכתב כן], דטעם הדבר שצריך עשרה מדאורייתא הוא ע"פ מש"כ הרמב"ם בסהמ"צ (עשה קפ"ט), "שצונו לזכור מה שעשה לנו עמלק מהקדימו להרע לנו ושנאמר זה בכל עת ועת ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו ונזרו העם לשנא אותו וכו'". כלומר שהמצוה היא לעורר הנפשות ולזרו העם להלחם בו ולשנא אותו. ולפי זה י"ל דמש"ה יש חיוב מהתורה להזכיר בעשרה, דזהו חיוב לעורר ולזרו את הציבור. וכבר כתב הרמב"ם בסהמ"צ (בסוף העשין) שמצות הכרתת זרעו של עמלק היא חובה על הציבור ואינה על כל איש ואיש. ועיינן בקרן אורה (ברכות ה') שביאור מאיה טעם זכירה זו של מחיית עמלק מצוותה היא בציבור טפי משאר הזכירות, וכתב "דכיון דכוונת הזכירה היא לנקום נקמת ה' מאת החטאים האלה, וזה דבר המוטל על הציבור הוא".

והשתא נראה דגדר הדבר שצריך עשרה אינו כמו דברים שבקדושה דבעינן צירוף של עשרה במקום אחד כדי שתהיה השראת שכניה ויהיה אפשר לאמרם. אלא כאן יסוד הדין הוא אחר, שצריך שהקריאה וההזכרה תהיה בפני עשרה מישראל. ולזה סגי בעשרה אנשים למרות שהם לא מצורפים יחד, דהעיקר הוא לפרסם לפני עשרה. ודמאי קצת להא דאמרינן דבפרהסיא צריך להירג ולא לעבור, וכמו ששם פשוט שא"צ שהעשרה יהיו דוקא בחדר אחד וכדו', כך גם בנדו"ד סגי שהקריאה היא בפני עשרה אפילו שהם אינם מצורפים. וע"ע בריטב"א (מגילה ה. סוד"ה גרסין) דאירי לענין מגילה שלא בזמנה וכתב שאפילו לפי השיטות שצריך עשרה מ"מ "איכא למימר דלגבי מגילה דכיון דליכא שינוי קריאה וברכות בין יחיד לצבור ואין אנו צריכין צירוף גמור משום דבר שבקדושה, אלא שאנו רוצים עשרה משום פרסומי ניסא, אף על גב דקאי בחוץ לבית הכנסת וכו' לא חשיב צירוף בעלמא, הכא סגי כיון ששמע מגו עשרה דאית להו פרסומי ניסא, כנ"ל ותו לא מידי".

ומשו"ה נראה דאין לחוש אם הבעל קורא עומד על בימה שגובהה י', דאף אם נחמיר כמו שהבין הבה"ל בשיטת הגר"א דהעומד על הבימה אינו מצטרף לעשרה לדין דברים שבקדושה, מ"מ בפרשת זכור סגי שקורא בפני עשרה אף אם הם אינם מצורפים במקום אחד.

[ואכתי יל"ע בזה בחתונות שמקום החופה הוא גבוה י' או שיש שם מחיצה י', ולא שמענו שמקפידים בדוקא שיעמדו עשרה על החופה לחוש לדעת הגר"א שהעומדים שם אינם מצטרפים לעשרה עם העומדים למטה, ואכהמ"ל].

תשובת מורנו הגר"י גואלמן שליט"א

דברים של טעם כתב הר"מ פטרפרוינד ויירש כוחו. ולגוף הדברים:

בשורת ההלכה יש לדון דכל קריה"ת הדין עשרה הוא מדין דברים שבקדושה מ"ב קמד, א ומקורו בלבוש, ובפשוטו ה"ה קרה"ת זכור, ולמדו הדינים אחד מהשני דהרמב"ם בפ"ח ה"ד מתפילה כתב על הדין דבר שבקדושה דבעי עשרה גדולים ובני חורין, והמקור לבני חורין כתב הכ"מ דהוא מהגמ' דר"א שחור עבדו שהראשונים העמידו גמ' זו לפרשת זכור, וזה המקור לעשרה בזכור, וכן מצאנו השוואה בין פ' זכור לדבר שבקדושה בלקט יושר לתלמיד התורה"ד (דהוא מרא דשמעתא דעשרה בזכור הוא מדאורייתא) וז"ל, ואם אין יכולין לבא כלל למנין (לזכור) נראה לו שיש להם לקרוא הפרשת זכור בניגון וטעמים וראיה דכתוב גבי יוצר דקדושה לא נתקנו ליחיד אין לו ליחיד לאמרם אלא בניגון וטעמים עכ"ל. ועי' במקראי קודש פורים סי' ו שכתב לחלק בין קריאת המגילה דהביא הרמ"א דמהני בפני עשרה נשים, וזהו דוקא שם שהוא לפרסומי ניסא וכל בפני עשרה מתפרסם ניסא, משא"כ בפרשת זכור שצריך קריאה בתורה בציבור בעינן עשרה אנשים שנקראים בני ישראל, שהוא מדבר שבקדושה.

ופשוט שאין ראיה מקידוש ה', דשם אין דין עשרה בפועל כדכתב הש"ך יו"ד קנו, ד דסגי בדיעת עשרה וראייתו מאסתר פרהסיא הוא, ועי' פ"ת שם, ובגליון מהרש"א דנסתפק שמא גם נשים מצטרפות לדין עשרה שם.

ולענין ברכת חתנים בבה"ל תרעא, ז הביא מהמור וקציעה שהוא דין לפרסם הדבר ולא דבר שבקדושה, וכן ברכת הגומל כ' שעה"צ סי' ריט, ז דהוא כדי לפרסם הנס בפני עשרה והושה לברכת חתנים, ולא שמענו שיועיל עשרה להגומל בחילוקי רשויות, ולכא"ו ה"ה בחופה וצ"ע.

וחזינו גם מא"ח סי' קצד, ב דלענין זימון כשיצא אחד לשוק שהשלשה קוראים אותו ומזמנין, ובעשרה כיון שצריך להזכיר את השם אין מצטרפין עד שיבוא ויירש עמהם, חזינו שלענין כבוד ה' צריך יותר ביורו וצירוף, וה"ה לענין פרסום כבוד שם ה' במחייית עמלק.

(בעריכת הרש"מ בדלנד)

הגליון הוקדש ע"י ידידנו הנכבד רבי יצחק לנדא שליט"א לע"נ

אבי מורי ר' אלתר חיים דב ב"ר שמחה הכהן זל"ה
זקני הרה"ג ר' יעקב דוד ב"ר גבריאל אבלס זל"ה
דודתי האשה מרת רעכיל הינדא ב"ר שמחה הכהן ע"ה

בינו שנות דור ודור

מכתב רבן של ישראל מרן הגרא"ל זצוק"ל למעמד חנוכת הבית של ביהמ"ד המרכזי 'משכן שרגא' בשנת תשס"א.

[נ.ב. נוסח המכתב לא היה בהישג יד בשעה שייצא גליון רוממות 3 לזכר הגרא"ל, ותשו"ח לתלמידיו של מרן זצ"ל - הרב אליעזר פליגלמן שליט"א, על מאמציו לאתרו]

בס"ד

לכבוד מחנכי בית המדרש בשכונת רמות, ה' עליכם יחיו.

שמחתי להיודע שאתם מחנכים בית מדרש לתורה ולתפילה, ויוכלו החרדים לדבר ה' ולתורתו ללמוד בהרחבת הדעת, ולשפוך שיח חינונם לבורא ית"ש, בבית המדרש מעט אשר בונים שייקרא שם שמים עליו, ולמותר יחשב להאריך ולבאר שבחו של יסוד בית כזה, כי זה דבר המובן לכל איש אוהב ה'. ואין לי אלא לברך שקול התורה לא יפסק שם יומם ולילה, וגבולות הקדושה תפרוצנה בכל עוזם ותפארתם על ידכם, כרצונכם וכרצון כל בית ישראל.

הכותב וחותם למען דבר החשוב מאוד.

כ"ו מנחם אב תשס"א בני ברק יצ"ו

א. י. ל. שטיינמן